

Krzysztof Krukowski

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

WYDATKI INWESTYCYJNE GMIN WIEJSKICH PRZED INTEGRACJĄ I PO INTEGRACJI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

1. Wstęp

Wydatki gmin można podzielić na bieżące i inwestycyjne. Relacja między nimi zależy głównie od możliwości konkretnej gminy. Na zadania inwestycyjne mogą być przeznaczane środki, które pozostaną po realizacji wydatków bieżących. Wydatki inwestycyjne w gminach wiejskich wiążą się głównie z budową elementów infrastruktury technicznej i społecznej. W gminach Warmii i Mazur inwestycje realizowane do roku 2004 dotyczyły w pierwszej kolejności rozbudowy szkół, sieci drogowej, wodociągowej oraz kanalizacyjnej. Część gmin, chcąc tworzyć podstawy do rozwoju gospodarczego, wydatki na inwestycje pokrywały z źródeł zewnętrznych, takich jak kredyty, pożyczki, obligacje komunalne, fundusze przedakcesyjne. Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej umożliwiło gminom korzystanie z funduszy strukturalnych jako źródła finansowania inwestycji. W przypadku gmin wiejskich głównym źródłem finansowania tego typu inwestycji jest obecnie Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR). Warunkiem koniecznym do realizacji poszczególnych zadań inwestycyjnych w gminach jest ich zgodność z celami i priorytetami zawartymi w Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR). Celem ZPORR jest, zgodnie z zapisami Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego, „tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską”. Cel ten, według autorów programu, zostanie osiągnięty poprzez skupienie środków krajowych i towarzyszącego im współfinansowania ze strony funduszy strukturalnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego) na czterech priorytetach. W gminach wiejskich liczących do 20 tys. mieszkańców zadania

inwestycyjne powinny być zgodne z działaniami zapisanymi w działaniu 3.1. ZPORR „Obszary wiejskie”, ponieważ w ramach tego działania wspierane są m.in. inwestycje najczęściej prowadzone w tego typu gminach, związane z następującymi problemami: zaopatrzeniem w wodę, odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, lokalną infrastrukturą drogową, gospodarką odpadami, likwidacją „dzikich” wysypisk, kompleksowym zagospodarowaniem terenu na cele inwestycyjne, ochroną powietrza, lokalną infrastrukturą turystyczną i kulturalną.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie wpływu funduszy strukturalnych na poziom wydatków inwestycyjnych gmin wiejskich z obszaru woj. warmińsko-mazurskiego. Do analizy wybrano 14 gmin: Lelkowo (pow. braniewski), Działdowo (pow. działdowski), Rybno (pow. działdowski), Banie Mazurskie (pow. gołdapski), Pozezdrze (pow. węgorzewski), Lubawę (pow. lubawski), Kiwity (pow. lidzbarski), Kurzętnik (pow. nowomiejski), Nowe Miasto Lubawskie (pow. nowomiejski), Świętajno (pow. olecki), Dywity (pow. olsztyński), Łukę (pow. ostródzki), Ostródę (pow. ostródzki) oraz Budry (pow. węgorzewski). Średnia powierzchnia tych gmin wynosi 200,5 km, a średnia liczba mieszkańców – 6980 osób.

2. Wydatki inwestycyjne w latach 1996-2003

W celu analizy wydatków inwestycyjnych w badanych gminach porównano wydatki przypadające na jednego mieszkańca w latach 1996-2003. Jest to wskaźnik, na podstawie którego można porównać wartość inwestycji w poszczególnych gminach (tab. 1).

Średnie wydatki inwestycyjne na jednego mieszkańca wynosiły w roku 2003 – 240,5 zł (w badanym okresie wyniosły one 231,5 zł).

Tabela 1. Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca w latach 1996-2003 (w zł)

Lp.	Gminy wiejskie	Lata								Przeciętnie w roku 1996-2003
		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
1	Lelkowo	134,7	237,2	209,5	91,9	131,4	329,2	323,6	446,0	237,9
2	Działdowo	114,3	216,0	242,5	341,8	343,7	153,8	247,9	227,1	235,9
3	Rybno	147,6	725,4	538,0	352,6	295,7	297,2	215,7	266,0	354,8
4	Banie Mazurskie	121,2	232,3	724,6	105,6	348,8	200,1	173,0	9,8	239,4
5	Pozezdrze	253,0	431,5	325,0	127,5	144,3	17,8	74,6	212,7	198,3
6	Lubawa	278,0	216,9	179,9	86,7	206,9	371,1	309,0	244,5	236,6
7	Kiwity	146,9	143,6	162,3	149,3	185,6	53,3	220,4	264,4	165,7
8	Kurzętnik	230,2	242,2	181,6	200,6	211,7	242,1	370,6	225,4	238,1
9	Nowe Miasto Lubawskie	53,1	205,3	135,4	251,2	213,5	170,9	120,3	283,4	179,1
10	Świątajno	210,5	266,5	147,6	116,8	166,9	280,7	172,8	44,5	175,8
11	Dywity	118,3	118,7	246,7	166,2	218,2	236,8	304,2	311,2	215,1
12	Łukta	41,9	525,7	335,6	593,3	277,8	1033,8	356,9	568,7	466,7
13	Ostróda	282,1	198,0	289,3	276,0	152,7	116,4	133,6	261,5	213,7
14	Budry	161,6	248,3	113,3	107,8	18,0	16,5	0,0	0,0	83,2

Źródło: Bank danych regionalnych, www.stat.gov.pl.

Największe wydatki poniesiono w gminie Łukta (568,7 zł), najmniejsze zaś – w gminie Banie Mazurskie (9,8 zł). W gminie Budry w roku 2003 nie było wydatków inwestycyjnych. W badanych gminach wskaźnik ten był nieznacznie niższy niż średnio w Polsce. W kraju ten wskaźnik wyniósł w 2003 r. 246,9 zł, w województwie 208,7 zł (*Sprawozdanie z wykonania...* 2004). Można zatem stwierdzić, że poziom wydatków inwestycyjnych na mieszkańca był w badanych gminach na poziomie przeciętnym w Polsce.

3. Planowane wydatki inwestycyjne w latach 2004-2013

Planowane wydatki inwestycyjne w badanych gminach ustalono na podstawie planów rozwoju lokalnego. Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006 wprowadza – dla jednostek samorządu terytorialnego chcących korzystać z finansowania niektórych działań – obowiązek przygotowywania planów i programów rozwoju. W przypadku gmin wiejskich chcących korzystać z działania 3.1. ZPORR obligatoryjny jest wymóg przygotowania planów rozwoju lokalnego (*Zintegrowany Program...* styczeń 2004).

W analizowanych gminach w latach 2004-2006 średnie roczne wydatki inwestycyjne na jednego mieszkańca planowane są na 779 zł rocznie, natomiast w latach 2007-2013 na 571 zł rocznie (tab. 2).

Tabela 2. Zmiany wydatków inwestycyjnych na 1 mieszkańca w analizowanych gminach po wejściu Polski do UE

Lp.	Gminy wiejskie	Średnie wydatki (w zł) w latach			Zmiany (w %)		
		1996-2003	2004-2006	2007-2013	1996-2003	2004-2006	2007-2013
1	Lełkowo	228,5	489,5	697,9	100	214,2	305,4
2	Działdowo	228,2	831,2	185,8	100	364,2	81,4
3	Rybno	350,1	725,6	338,5	100	207,2	96,7
4	Banie Mazurskie	224,2	597,5	-	100	266,5	-
5	Pozezdrze	187,3	1054,5	1260,6	100	563,0	673,1
6	Lubawa	234,4	863,5	892,7	100	368,5	380,9
7	Kiwity	162,3	263,8	961,1	100	162,5	592,0
8	Kurzętnik	261,1	903,3	400,8	100	345,9	153,5
9	Nowe Miasto Lubawskie	162,2	899,5	795,5	100	554,4	490,3
10	Świątajno	90,6	870,8	763,3	100	960,7	842,2
11	Dywity	423,0	720,9	555,7	100	170,4	131,4
12	Łukta	269,3	1014,2	491,8	100	376,6	182,6
13	Ostróda	213,5	667,7	204,6	100	312,7	95,8
14	Budry	62,6	1004,0	445,9	100	1605,0	712,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie planów rozwoju lokalnego badanych gmin.

Największy planowany wzrost wydatków inwestycyjnych na jednego mieszkańca w porównaniu z latami 1996-2003 w pierwszym okresie (2004-2006) występuje w gminie Budry (wzrost o 1505%), a najmniejszy w gminie Kiwity (wzrost 62,5%). Średni wzrost wydatków na jednego mieszkańca wynosi 362%. Wszystkie

badane gminy zwiększyły znacznie swoje wydatki inwestycyjne. Największy wzrost w pierwszym objętym planami okresie zauważyć można w gminach, które do tej pory na wydatki inwestycyjne przeznaczają najmniej środków. W drugim okresie (2007-2013) następuje wyraźny spadek wydatków inwestycyjnych w 9 gminach. Można z tego wnioskować, że gminy chcą jak najszybciej wykonać niezbędne inwestycje. W drugim okresie wydatki wzrosną o 238%. W trzech gminach roczne wydatki inwestycyjne w okresie 2007-2013 będą mniejsze niż w latach 1996-2003.

4. Podsumowanie i wnioski

Wejście Polski do Unii Europejskiej zmusiło gminy chcące korzystać ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego do planowania swoich inwestycji. Dotychczasowe wydatki inwestycyjne opierały się na wieloletnich planach oraz strategiach rozwoju. Jednak większość gmin wiejskich wieloletnich planów inwestycyjnych nie miała, a jedynym ich dokumentem planistycznym był budżet gminy, natomiast większość strategii rozwoju gmin jest planem życzeniowym, określającym wszystkie potrzeby inwestycyjne gminy w sposób jakościowy, a nie ilościowy. Pojawienie się planów rozwoju lokalnego uporządkowało w gminach wiejskich planowanie wydatków inwestycyjnych.

Z przeprowadzonej analizy można wnioskować, że:

1. Pojawienie się możliwości ubiegania się o środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej zmusiło gminy wiejskie do szczegółowego zaplanowania swoich wydatków inwestycyjnych na okres 2004-2013. Może to świadczyć o tym, że gminy w dużym stopniu liczą na wsparcie swojego budżetu inwestycyjnego środkami pochodzącymi z funduszy strukturalnych.
2. Wszystkie badane gminy znacznie zwiększyły swoje wydatki inwestycyjne. Największy wzrost w pierwszym objętym planowaniem okresie zauważyć można w gminach, które do tej pory na wydatki inwestycyjne przeznaczają najmniej środków. W drugim okresie następuje wyraźny spadek wydatków inwestycyjnych w 9 gminach. Można z tego wnioskować, że gminy chcą jak najszybciej wykonać niezbędne inwestycje.
3. Planowane wydatki inwestycyjne na jednego mieszkańca w badanych gminach wzrosną w latach 2004-2013 średnio trzykrotnie, co jednoznacznie świadczy o pozytywnym wpływie funduszy unijnych na wydatki inwestycyjne gmin wiejskich.

Należy przypuszczać, że część z tych inwestycji nie zostanie sfinansowana z braku środków, ponieważ tylko w analizowanych gminach w latach 2004-2013 wydatki te mają osiągnąć kwotę 549 739 012 zł, z tego 412 304 259 zł, według gmin, pochodzić ma z funduszy strukturalnych. Tak wysoki poziom środków potrzebnych na inwestycje wynika z faktu, że w zagospodarowaniu infrastrukturalnym gmin wiejskich Warmii i Mazur są duże braki, a środki z funduszy strukturalnych mogą tę sytuację poprawić.

Literatura

Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2003r. Informacja o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego, tom II, Rada Ministrów, Warszawa 2004.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006. Podstawy wsparcia wspólnoty na lata 2004-2006, Warszawa, luty 2004.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006. Ogólny podręcznik wdrażania – dokument roboczy, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, styczeń 2004.

INVESTMENT EXPENDITURE OF RURAL COMMUNES BEFORE AND AFTER THE ACCESSION WITH THE EUROPEAN UNION

Summary

Poland's accession to the European Union made rural communes benefiting from the European Research Development Fund precise planning of investments. Planned investment expenditure by one inhabitant in the surveyed communes will increase three times in 2004-2013, which positively testifies to European funds influence in the area of investment expenditure.